

förmyndarens verksamhet utöfver gränsen för en sådan förvaltning samt att lemna honom rätt att genom under förmyndaretiden vidtagna åtgärder hindra sin myndling, myndig blifven, i den fria dispositionen öfver hans egendom.

Utskottet hemställer alltså,

att motionen icke måtte vinna Riksdagens bifall.

Stockholm den 6 Mars 1879.

På Utskottets vägnar:

H. G. v. Gegerfelt.

Reservation:

af Herr *Torpadic*, som ansett, att motionen, med vissa modifikationer, kunnat af Utskottet tillstyrkas.

N:o 14.

Ank. till Riksd. Kansli den 10 Mars 1879, kl. 5 e. m.

Lag-Utskottets Utlåtande, i anledning af väckta motioner om ändring af 26 kap. 4 § Byggningsbalken.

Angående skyldigheten att deltaga i byggnad af tingshus och häradsfängelse är för närvarande stadgadt i 26 kap. 4 § Byggningsbalken:

»Tingsbyggnad skall hvart härad bygga, efter gårdatalen, å vanlig tingstad, eller der Konungens Befallningshafvande pröfvar det för allmogen lägligast, sedan Rätten deröfver hörd är. Der skall vara en stufva så stor, som tarvas, och två

kamrar; och vare häradet skyldigt den byggnad uppehålla. Vid hvar tingställe skall ock ett fängelse vara, der missgerningsmän må i förvar hållas. För denna byggnad vare ingen fri, utan sätes och ladugårdar, afhyste rå och rörs hemman, så ock preste och klockare bol»; och äro, enligt Kongl. förordningen den 17 September 1783, § 2, jemväl lotshemman befriade från skyldigheten att deltaga i tingshusbyggnad, äfvensom genom Kongl. resolutionen den 28 Maj 1754 gifvits den förklaring öfver 26 kap. 4 § Byggningsbalken samt 8 § i 1723 års adeliga privilegier, att insockne frälsehemman skola från tingshusbyggnad njuta befrielse.

Utsträckande af den sålunda stadgade skyldigheten har sedan representationsreformens genomförande ofta med anledning af väckta motioner varit föremål för Utskottets och Kamrarnes handläggning och beslut. Sedan år 1867 båda Kamrarne, den Första med 42 röster mot 31, och den Andra utan votering, beslutit en underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t med anhållan, det Kongl. Maj:t täcktes låta utarbета och Riksdagen meddela förslag till sådana förändrade stadganden angående deltagande i byggnad och underhåll af tingshus och häradsfängelse, att dessa åligganden blefve för medlemmarne af tingslagen, efter billiga grunder, gemensamma, men sådan skrifvelse icke kommit att afgå, blefvo förslag om en dylik skrifvelses aflåtande 1869 och 1870 af Första Kammaren afslagna, men af Andra Kammaren bifallna, 1869 utan votering å någotdera stället, samt 1870 med 77 röster mot 20 i Första Kammaren, och i den Andra, som ogillade den punkt i Utskottets motivering, deri antydan blifvit gjord, att frågan möjligen kunde anses hafva egenskapen af privilegiifråga och således borde behandlas i den ordning 114 § i Regeringsformen föreskrifver, utan votering. Vid 1872 års riksdag hemställde Utskottet, med anledning af erhållen återremiss från båda Kamrarne å ett föregående utlåtande i frågan, att Riksdagen, med uttalande af den åsigt, att staten borde öfvertaga skyldigheten att bygga och underhålla tingshus och häradsfängelse, skulle i underdånig skrifvelse anhålla, det Kongl. Maj:t täcktes i sådant afseende låta åvägbringa erforderlig utredning angående sättet och vilkoren för sakens genomförande samt derefter för Riksdagen framställa förslag i ämnet; och blef denna hemställan af Första Kammaren afslagen med 26 röster mot 20, samt af Andra Kammaren bifallen med 81 röster mot 52. År 1873 förnyade Utskottet sitt skrifvelseförslag, dock så, att staten borde öfvertaga äfven skyldigheten att bygga och underhålla stadshäkte; men när, sedan Första Kammaren med 45 röster mot 37 bifallit detta förslag, Andra Kammaren, efter återremiss och begäran från Utskottet, att Kammaren måtte fatta beslut, med 110 röster mot 71 beslöt, med afslag å Utskottets hemställan, underdånig skrifvelse af samma lydelse som 1867, 1869 och 1870, förföll frågan för denna riksdag. Vid riksdagen 1874 återförnyade Utskottet det af Andra Kammaren 1873 antagna förslag, hvilket nu afslogs af Första Kammaren med 74 röster mot 6, men af Andra Kammaren utan votering bifölls. Vid 1875 års riksdag hemställde Utskottet om underdånig skrifvelse med anhållan,

det täcktes Kongl. Maj:t, vid den utredning, som med anledning af Rikets Ständers den 20 Juni 1866 och Riksdagens den 18 Maj 1871 till Kongl. Maj:t aflättna underdåniga skrivelser — åsyftande, att skyldigheten till deltagande i byggnad och underhåll af ej mindre kyrka med hvad dertill hörde än äfven socken- och fattigstuga samt skolhus måtte blifva för medlemmarne af kommunen efter billiga grunder gemensam — kunde komma att ega rum, äfven taga i öfvervägande, i hvad mån den nu på jorden hvilande skyldigheten att bygga och underhålla tingshus och häradshäkte måtte jemväl till andra beskattningsföremål utsträckas, och under de nädiga framställningar, som kunde af nyss berörda skrivelser föränlidas, begripa jemväl förslag till förändrad lagstiftning i nu föreliggande fråga; men detta förslag afslogs af Första Kammaren med 43 röster mot 39, hvaremot det samma af Andra Kammaren bifölls utan votering. Vid riksdagarne 1876, 1877 och 1878 framlade Utskottet förslag till författning, enligt hvilken alla de, som inom tingslaget (häradet) erlade kommunalutskylder, skulle i kostnaden för uppförande och underhåll af tingshus och häradsfängelse deltaga efter den grund, som för utgörande af dessa utskylder funnes stadgad. Dessa förslag afslogos af Första Kammaren och biföllos af Andra Kammaren, 1876 utan votering i någöndera Kammaren, 1877 med 41 röster mot 29 i Första Kammaren, i den Andra utan votering, 1878 i Första Kammaren med 53 röster mot 33, i Andra Kammaren äfven nu utan votering.

Vid innevarande riksdag hafva i ämnet väckts trenne till Lag-Utskottet hänvisade motioner, hvardera innefattande särskildt förslag till ändring i nu gällande lagbestämmelser i ämnet.

Inom Första Kammaren har Herr *Fr. von Strokirch* uti afgifven motion, N:r 17, erinrat, att frågan om förändrade grunder för skyldigheten att å landet bygga och underhålla tingshus och häradsfängelse under en följd af år redan så många gånger förelegat till Riksdagens pröfning, att dess slutliga lösning icke borde vidare uppskjutas, samt att domsagors ej sällan skeende delning, beredandet af goda och säkra förvaringsställen för värderika tingsarkiv och handlingar, samt det allt mer och mer stegrade behofvet af tätare än hittills återkommande ting inom en ej aflägsen framtid nödvändiggjorde omkostnader för såväl åtskilliga nybyggnader af tingshus och häradsfängelser som ändamålsenliga förbättringar derå, hvilka omkostnaders bestridande komme att gifva ökad näring åt den länge kända obelåtenheten med nu gällande föreskrifter angående deras fördelning enligt hemmantalet; hvarföre motionären, för att undanrödja detta missförhållande, föreslagit, »att Riksdagen behagade, med upphäfvande af nu varande lagbestämmelser angående skyldigheten att å landet bygga och underhålla tingsbyggnader och häradsfängelse, besluta att sagda skyldighet måtte, sedan omförmälda byggnader blifvit till staten öfverlemnade, för framtiden af statsverket öfvertagas».

Inom Andra Kammaren har Herr *A. W. Wigardt* (motionen N:r 9) anført, att skyldigheten att bygga och underhålla tingshus och häradsfängelse, som rätt-

ligen borde åligga *alla* tingslagets i kommunalt hänseende skattpligtige invånare i mån af hvars och ens skatteförmåga, vore, i strid med rättvisans och billighetens fordran, fortfarande en skattebörda, som drabbade blott en del af tingslagets medlemmar, under det att den andra, ofta nog förmögnare och talrikare delen från den samma vore helt och hållet fri, och därför föreslagit, »att Riksdagen måtte för sin del besluta följande förordning angående skyldighet att deltaga i kostnaden för byggnad och underhåll af tingshus och häradsfängelse:

Med ändring af hvad 26 kap. 4 § Byggningabalken och särskilda författningar stadga angående skyldighet att deltaga i byggandet af tingshus och häradsfängelse förordnas härigenom, att i kostnaden för uppförande och underhåll af sådan byggnad skola alla de, hvilka inom tingslaget erlägga kommunalutskylder, deltaga efter den grund, som för utgörande af dessa utskylder finnes stadgad.»

Vidare har uti motion inom Andra Kammaren, N:o 8, Herr *Anders Bengtsson* framställt ett annat förslag till ändring i förevarande lagrum. Motionären andrager, att skyldigheten att bygga och underhålla tingshus och häradsfängelser efter nu gällande lagbestämmelse vore mycket ojemnt fördelad, nemligen efter gårdtalet utan afseende på större eller mindre hemman, ehuru dessa betydligt skilde sig från hvarandra i värde; att rättegångar m. m. ofta uppstode för andra samhällsklasser än jordbrukare, samt att i följd af dessa förhållanden klagomål ofta förekomme öfver ojemn och orimlig beskattning, hvilket äfven inom många tingslag lade hinder i vägen för erhållande af lämpliga och efter nutidens fordringar ändamålsenliga tingshus och häradsfängelser; och, som det sannolikt komme att dröja ännu en lång tid, om det ens någonsin komme att inträffa, att detta onus blefve ålagdt alla dem, som inom tingslaget erlade kommunalutskylder, så föresloge motionären, dels på grund af hvad sålunda och i öfrigt andragits, dels på de skäl, som vid flera föregående riksdagar blifvit anförda, dels ock på grund af Lag-Utskottets afgifna förslag vid trenne näst föregående riksdagar rörande underhållsskyldigheten af ifrågasvarande byggnader,

»att Riksdagen för sin del ville besluta följande förordning, angående skyldighet att deltaga i kostnaden för uppförande och underhåll af tingshus och häradsfängelser:

Med ändring af hvad 26 kap. 4 § Byggningabalken och särskilda författningar stadga, angående skyldighet att deltaga i byggandet af tingshus och häradsfängelser, förordnas härigenom, att kostnaden för uppförande af sådana byggnader, skola de utgöra, hvilka inom tingslaget erlägga kommunalutskylder för i mantal satt jord och för all annan fastighet efter den grund, som för utgörande af dessa utskylder finnes stadgad.»

Att, på sätt Herr von Strokirch föreslagit, staten skulle öfvertaga skyldigheten att bygga och underhålla tingshus och häradsfängelse, anser Utskottet icke böra nu ifrågasättas.

Erfarenheten beträffande andra dylika företag torde hafva gifvit vid handen, att nämnda skyldighet, hvilken, öfvertagen af statsverket, för sådant fall torde böra omfatta äfven anskaffande af lokaler för stadsdomstolarne samt byggande och underhåll af stadshäkten, skulle åsamka staten långt större kostnader än dem, som nu tingslagen och städerna därför få vidkännas. Att på statsverket lägga så dryga kostnader torde minst böra ifrågakomma vid en tidpunkt, så utmärkt af finansiella svårigheter för statsverket, som den närvarande. Herr von Strokirch har visserligen i en annan, till Bevillnings-Utskottet öfverlemnad motion föreslagit, att, derest Riksdagen skulle komma att bifalla hans nu förevarande förslag om statens öfvertagande af skyldigheten att å landet bygga och underhålla tingsbyggnader och häradsfängelser, hvarje från häradsrätt utgående handling måtte beläggas med 20 öres högre stämpel, än hvad för närvarande därför utginge. Öfver det tillfyllestgörande och lämpliga i det sålunda ifrågasatta sättet att bereda statsverket de för skyldighetens öfvertagande erforderliga medel tillkommer det emellertid icke Lag-Utskottet att yttra sig.

Att lägga nu ifrågavarande skyldighet på alla dem, hvilka inom tingslaget erlägga kommunalutskylder, att utgöras efter samma grund, som för erläggande af dessa utskylder finnes stadgad, har, såsom framgår af den lemnade redogörelsen för frågans föregående behandling, Utskottet flere gånger föreslagit, men detta har icke vunnit Första Kammarens bifall.

Vill man i denna så mycket omordade fråga nu komma till ett resultat, bör man derföre, enligt Utskottets tanke, låta detta onus fortfarande hufvudsakligen hvila å fastighet, i likhet med hvad Herr Bengtsson föreslagit, och härvid, jemväl i öfverensstämmelse med hans förslag, utsträcka deltagandet till all fastighet, samt låta skyldigheten utgöras efter det på fastigheterna belöpande fyrktal, men derjemte låta äfven dem, som skatta för andra beskattningsföremål än fastighet, i viss mindre proportion delta i besväret.

Hvad nu den från detta onus för närvarande befriade jordbruksfastighet angår, så hafva de skäl, som föranledt 1734 års lagstiftare att frikalla sätes- och ladugårdar samt afhysta rå- och rörshemman från allt deltagande i tingshusbyggnad, sedan rättigheten att besitta sådana hemman icke vidare är frälsemän allena förbehållen, samt en senare tids lagstiftning äfven medfört förändring i stadgandena om frälsemäns forum privilegium, i det närmaste bortfallit, och någon giltig anledning, hvarför innehafvare af preste- och klockarebol skulle i förevarande afseende åtnjuta en förmån, som icke tillkommer andra boställshafvare, kan svårigen uppvisas, lika som ingen skälig anledning torde kunna anföras, hvarför lotshemman skola vara från sådan skyldighet frikallade. Den frihet i nämnda hän-

seende, som enligt särskilda privilegier eger rum för viss fast egendom, måste för öfrigt anses meddelad endast med afseende å de förhållanden, som förefunnos, då samma frihet beviljades, eller att byggnadsskyldigheten var ett jorden utslutande åliggande besvär, hvadan tillämpningen af denna frihet bör förfalla på samma gång för nämnda skyldighets utgörande stadgas en helt och hållet ny grund.

Beträffande deltagande från andra samhällsmedlemmars sida, än jordbrukares, har Utskottet i sina utlåtanden i frågan vid föregående riksdagar erinrat, att de nu i ämnet gällande stadganden härledde sig från en tid, då man icke visste af någon annan till deltagande i allmänna onera på landet förpligtad befolkning än jordbrukaren, och då man icke kände någon annan grund för dennes beskattning än det hemmantal, han innehade. Emellertid hade förhållandena väsentligen förändrats. I alla landsändar hade, jemte den egentlige jordbrukaren, uppstått en befolkning af bruksidkare, fabrikanter, handlande och handtverkare med flere, hvilka lika väl som jordbrukaren hade intresse af rättskipningens behöriga handhafvande. De borde därför ock i sin mån, efter lämpliga grunder, bidraga till uppehållande af de för detta ändamål nödiga inrättningar, synnerligast som, med förändrade tidsåsigter och befolkningens tillväxt, fordringarna i afseende å beskaffenheten af ifrågavarande byggnader betydligt stegrats; och på samma gång man under senare tider allt mera erkänt, att hemmantalet icke vore någon lämplig grund i fråga om deltagande i kommunala besvär, hade man ock medgifvit rättvisan och billigheten deraf, att skyldigheten till deltagande i dylika besvär utsträcktes till alla skattdragande.

För utsträckning af ifrågavarande skyldighet till äfven annan fastighet än jordbruksfastighet, synas Utskottet i öfrigt samma skäl tala som för jordbruksfastighetens deltagande, och står en sådan utsträckning derjemte i öfverensstämmelse med hvad genom förordningen den 4 November 1876 är stadgadt om byggnad och underhåll af kyrka med hvad dertill hörer, att byggningsverke, körslor och annan kostnad för kyrkas byggande och underhåll skall utgöras af egare eller innehafvare af fast egendom efter samma grund, som är för kommunalutskylder bestämd, och dagsverken efter matlag.

Då egandet af andra beskattningsföremål än fastighet icke innebär samma stadigvarande intresse, och med den större rörlighet, dessa beskattningsföremål förete, de understundom kunna komma att med kort mellantid inom olika tingslag deltaga uti kanske ganska betydliga kostnader för ifrågakommande byggnad och underhåll af tingshus och häradshäkte, samt följaktligen skulle kunna komma att jemförelsevis för tungt i nu förevarande afseende beskattas, derest de skulle deltaga i skyldighetens utgörande med hela det dem åsatta fyrktal, har Utskottet ansett en nedsättning till deltagande med allenast en fjerdedel af det åsatta fyrktalet kunna för dem medgifvas.

Utskottet hemställer således:

1) att Riksdagen, med anledning af Herrar A. W. Wigardts och Anders Bengtssons föreliggande motioner, ville för sin del besluta följande

“Förordning angående skyldighet att deltaga i kostnaden för byggnad och underhåll af tingshus och häradsfängelse.

Med ändring af hvad 26 kap. 4 § Byggningabalken och särskilda författningar stadga angående skyldighet att deltaga i byggandet af tingshus och häradsfängelse, förordnas härigenom, att i kostnaden för uppförande och underhåll af sådan byggnad skola alla de, hvilka inom tingslaget erlägga kommunalutskylder, deltaga, för fastighet efter hela samt för andra beskattningsföremål efter en fjerdedel af derå belöpande fyrktal. Uppkommer vid den beräkning bråktal, skall det bortfalla“. — samt

2) att Herr Fr. von Strokirchs motion icke måtte af Riksdagen bifallas.

Stockholm den 10 Mars 1879.

På Utskottets vägnar:

H. G. v. Gegerfelt.

Reservationer:

af Herr *Thomasson*, med hvilken Herrar *Ribbing*, *Anders Persson*, *Torpadie*, *Svensén* och *Gunnar Eriksson* instämt:

“För min del anser jag Utskottet hafva bort, med bifall till Herr Wigardts motion och i enlighet med hvad vid de tre sistförflutna riksdagarne skett, hemställa,

att Riksdagen måtte för sin del besluta följande förordning angående skyldighet att deltaga i byggandet af tingshus och häradsfängelse:

Med ändring af hvad 26 kap. 4 § Byggningabalken och särskilda författningar stadga angående skyldighet att deltaga i byggandet af tingshus och häradsfängelse, förordnas härigenom, att i kostnaden för uppförande och underhåll af sådan byggnad skola alla de, hvilka inom tingslaget erlägga kommunalutskylder, deltaga efter den grund, som för utgörande af dessa utskylder finnes stadgad“;

af Herr *Grefve Mörner*: “Om jag äfven kan deltaga i det slut, hvartill Ut-

skottet kommit, är det mig dock ej möjligt att i dess helhet instämma i den af Utskottet begagnade motivering“,

af Herr *Johannes Jonson*: »Att kostnaden för byggandet af tingshus och häradsfängelse skall utgå lika från all fastighet synes mig vara särdeles opraktiskt. Att förena annan fastighet under samma skattegrund som jordbruksfastighet står i strid med 58 § i Kongl. förordningen om kommunalstyrelse på landet, då jordbruksfastighet påföres särskildt fyrktal och då för annan fastighet, frälseränta och hvarje annat beskattningsföremål bevillningen sammanslås till ett fyrktal. Skulle man afskilja annan fastighet från andra beskattningsföremål, så skulle därför erfordras en fjerde kolumn i fyrktalslängden, hvartill gällande formulär till fyrktalslängd icke gifver ringaste anledning.

Man kan visserligen invända, att kostnaden för tingshusbyggnad kan särskildt uttaxeras, men det skulle förorsaka kommunalstyrelserna mycket besvär för att kunna uttaxera mången gång ett obetydligt belopp till en tingshusreparation.

Jag hade deremot föreställt mig, att då ett belopp blefve erforderligt för reparation eller nybyggnad af tingshus, man då skulle infordra summariska uppgifter om de olika fyrktalen i tingslagets alla kommuner för att derigenom kunna fördela kostnaden derefter på hvarje kommun.

På sätt Utskottets pluralitet föreslagit kan man på förhand aldrig beräkna huru stor del som belöper sig på hvarje kommun; och än mindre kan man bevara den kontroll i uppbörds- och debiteringslängden, som nu förefinnes. I fråga om skyldigheten för annan fastighet att deltaga i kostnaden lika med jordbruksfastighet vinnes härigenom lika litet, som beträffande andra beskattningsföremål, en rättvis beskattning. Till annan fastighet räknas byggnader för handel, handverk och industriell anläggning, som i denna egenskap ofta nedläggas. Värdet af annan fastighet undergår nästan lika ofta förändringar som inkomst för kapital och arbete.

På grund af hvad sålunda anfördt blifvit, får jag vördsammast yrka, att ordet fastighet måtte uttryckas med "jordbruksfastighet";

och af Herr *Sundell*.

Herr *von Gegerfelt* har begärt få här antecknad, att han efter undfängen ledighet varit från Riksdagen frånvarande, då Utskottet behandlat dessa motioner, och Herr *Sjöbring*, att han af sjukdom varit hindrad taga del i Utskottets behandling af ärendet.